

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 273/2024-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Michalom Feciľakom, advokátom, Jesenná 8, Prešov, proti tretiemu a štvrtému výroku rozsudku Okresného súdu Prešov sp. zn. 20C/16/2017 z 27. júla 2022 a prvému a tretiemu výroku rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 9Co/66/2022 z 19. decembra 2023 a im predchádzajúcemu postupu takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. mája 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom a rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje rozsudok okresného súdu v jeho III. a IV. výroku a rozsudok krajského súdu v jeho I. a III. výroku zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľ vystupoval v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 20C/16/2017 v procesnom postavení žalobcu proti žalovanému mestu Prešov v spore o náhradu za užívanie pozemkov (chodníkov, ciest a verejnej zelene), ktorú právne kvalifikoval ako vydanie bezdôvodného obohatenia, tvrdiac, že žalovaný nedisponuje žiadnym právnym titulom, na základe ktorého sťažovateľove pozemky užíva. Okresný

súd tretím výrokom rozsudku z 27. júla 2022 žalobu zamietol a štvrtým výrokom zaviazal sťažovateľa k náhrade trov konania. Na základe odvolania sťažovateľa krajský súd rozsudkom z 19. decembra 2023 prvým výrokom potvrdil zamietavý výrok rozsudku okresného súdu a tretím výrokom rozhodol, že stranám sporu nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva. Porušovatelia v napadnutých rozhodnutiach vyslovili záver, že na pozemky sťažovateľa sa aplikuje § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“), a teda že sú zaťažené zákonným vecným bremenom.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Vo vzťahu k dotknutým pozemkom sťažovateľa, na ktorých sa nachádzajú chodníky a cesty, sa sudy riadili právnym záverom, že na nehnuteľnosti sťažovateľa sa vzťahuje právna úprava zákona č. 66/2009 Z. z. Sťažovateľ argumentuje, že neobstojí skutkové zistenie porušovateľov, že v čase (pričom z dokazovania sa nedá vyvodiť ani akékoľvek skutkové tvrdenie o čase postavenia) výstavby chodníkov a ciest na pozemkoch sťažovateľa boli tieto vo vlastníctve štátu. Podľa názoru krajského súdu realizácia týchto stavieb bez súhlasu a účasti pôvodných vlastníkov pozemkov bola bežným javom, a preto nepredstavujú nepovolenú stavbu. S týmto tvrdením sťažovateľ, poukazujúc na absenciu relevantných skutkových zistení podporujúcich predmetné tvrdenie, nesúhlasí. V namietanom konaní podľa sťažovateľa tiež nebola preukázaná existencia akéhokoľvek stavebného povolenia, kolaudačného rozhodnutia ani existencia žiadneho iného rozhodnutia administratívneho charakteru k stavbám ciest a chodníkov, teda nič, na základe čoho by porušovatelia mohli uzavrieť, že ide o povolené stavby. Zo strany porušovateľov na základe vykonaných dôkazov bol preto nesprávne zistený skutkový stav (cesty a chodníky na pozemkoch sťažovateľa sú stavbami povolenými podľa vtedy platných právnych predpisov), od ktorého následne odvodili svoje právne posúdenie. Sťažovateľ považuje za nevyhnutné uviesť, vychádzajúc zo znenia § 4 zákona č. 66/2009 Z. z., že pre vznik zákonného vecného bremena je nevyhnutné prostredníctvom dokazovania v namietanom konaní zistiť, či stavba bola povolená podľa platných právnych predpisov, čo sa v namietanom konaní nepodarilo. Zákon č. 66/2009 Z. z. pritom neprezumuje povolenosť stavby, ktorú je potrebné skúmať v súdnom konaní.

4. V prípade pozemkov sťažovateľa, na ktorých sa nachádza verejná zeleň, porušovatelia v napadnutých rozhodnutiach dospeli k záveru, že aj na túto časť pozemkov sa vzťahuje právna úprava zákona č. 66/2009 Z. z. Realizované posúdenie porušovateľov však v namietanom konaní nemá oporu vo vykonanom dokazovaní, keď z neho nemožno vyvodiť skutkový záver, že došlo k splneniu všetkých zákonných podmienok na to, aby mohlo dôjsť k zaťaženiu pozemkov sťažovateľa zákonným vecným bremenom a takýmto spôsobom nútene obmedziť jeho vlastnícke právo. Rozhodujúcou skutočnosťou a skutkovým zistením, ktoré musí vyplývať z vykonaného dokazovania pre aplikáciu zákona č. 66/2009 Z. z. na pozemky sťažovateľa, na ktorých sa nachádza verejná zeleň, je, či verejná zeleň prešla do vlastníctva žalovaného podľa osobitného predpisu, konkrétne zákona Slovenskej národnej rady č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov. Z vykonaného dokazovania nevyplývalo skutkové zistenie, že vlastníctvo k verejnej zeleni nachádzajúcej sa na pozemkoch sťažovateľa prešlo do vlastníctva obce, teda nebola splnená

podmienka na aplikáciu zákona č. 66/2009 Z. z., a preto nebolo možné dospieť k záveru, že k pozemkom sťažovateľa vzniklo zákonné vecné bremeno. Porušovatelia tak na základe vykonaných dôkazov dospeli k nesprávnym skutkovým zisteniam, v dôsledku čoho došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je namiatané porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušenie vlastníckeho práva sťažovateľa (čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu) rozsudkom okresného súdu (III. a IV. výrokom), ako aj rozsudkom krajského súdu (I. a III. výrokom), ktorými bola právoplatne zamietnutá žaloba sťažovateľa o náhradu za užívanie nehnuteľností (chodníkov, ciest a verejnej zelene) nachádzajúcich sa na pozemkoch vo vlastníctve sťažovateľa. Sťažovateľ predovšetkým argumentuje, že porušovatelia na základe vykonaných dôkazov v namietanom konaní dospeli k nesprávnym skutkovým zisteniam.

III.1. K namiatanému porušeniu práv postupom a tretím a štvrtým výrokom rozsudku okresného súdu:

6. Pokiaľ ide o namiatané porušenie označených práv sťažovateľa napadnutým postupom a rozsudkom okresného súdu (konkrétnymi výrokmi), ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity vyjadrený v čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal proti napadnutému rozsudku okresného súdu odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd, ktorý tak aj učinil.

7. Ak teda právny poriadok umožňoval sťažovateľovi domôcť sa ochrany základných práv proti ich porušeniu rozsudkom okresného súdu v odvolacom konaní, potom podľa čl. 127 ods. 1 ústavy niet právomoci ústavného súdu na poskytnutie takejto ochrany.

8. Vzhľadom na to, že je úlohou nielen ústavného súdu, ale aj všeobecných súdov poskytovať ochranu základným právam, ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namiatanému porušeniu práv postupom a prvým a tretím výrokom rozsudku krajského súdu:

9. Právomoc ústavného súdu vymedzená ústavou mu neumožňuje, aby nahrádzal rozhodovaciu činnosť (právomoc) všeobecných súdov, ak je založená zákonom alebo na základe zákona. Ústavný súd môže uplatniť svoju právomoc až vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nedisponujú inými možnosťami účinnej ochrany svojich práv. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú sťažovateľovi právo voľby medzi ústavnými orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd. Naopak, z čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne vyplýva, že sťažovateľ pred tým, ako požiada

o ochranu ústavný súd, musí vyčerpať všetky (iné) dostupné a účinné prostriedky ochrany svojich práv.

10. Vyčerpanie opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje na účinnú ochranu jeho základných práv a slobôd a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných (procesných) predpisov, je jednou z podmienok prípustnosti ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda aj podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom [§ 55 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde]. V prípade nesplnenia tejto podmienky platí, že ústavný súd na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietne ústavnú sťažnosť ako neprípustnú. Výnimkou z tohto pravidla je situácia, keď sťažovateľ preukáže, že právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, nevyčerpal z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Dôkazné bremeno pri preukazovaní dôvodov hodných osobitného zreteľa spočíva na sťažovateľovi.

11. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti k (ne)možnosti podania dovolania uviedol, že v jeho prípade dovolanie nie je prípustné, pretože nesprávne skutkové zistenia na základe vykonaných dôkazov nepredstavujú zákonný dovolací dôvod.

12. Účinný právny prostriedok ochrany základných práv a slobôd na účely § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je taký, ktorý je potenciálne spôsobilý sťažovateľovi privodiť zmenu jeho právneho postavenia a zároveň mu ponúka šancu na úspech v konaní. Privodenie zmeny sťažovateľa je determinované tým, že orgán verejnej moci, ktorý rozhoduje o právnom prostriedku, má právomoc rozhodnutie či iný zásah do práva alebo slobody zrušiť alebo zmeniť a zároveň odstrániť protiústavný alebo protizákonný stav. Rozhodnutie tohto orgánu musí byť záväzná pre porušovateľa (IV. ÚS 82/2020). Všetky tieto parametre spĺňa v podmienkach posudzovanej veci dovolanie ako dostupný a účinný prostriedok nápravy spôsobilý priaznivo ovplyvniť postavenie sťažovateľa, a to buď v podobe kasačného rozhodnutia o zrušení napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu [§ 449 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)], alebo v podobe jeho revízie (§ 449 ods. 3 CSP).

13. Po preskúmaní sťažnostnej argumentácie ústavný súd jednoznačne konštatuje, že jeho argumentácia týkajúca sa nesprávne zisteného skutkového stavu v sťažovateľom proklamovanej intenzite je subsumovateľná pod dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, čo vyplýva z ustálenej judikatúry ústavného súdu (z recentných rozhodnutí II. ÚS 120/2020, IV. ÚS 314/2020, III. ÚS 177/2021). Pod tento odvolací dôvod sú subsumovateľné aj zásadné vady dokazovania, ak ide o zjavne excesívne (a pritom pre rozhodnutie podstatné) skutkové závery, ktoré nemajú oporu vo vykonaných dôkazoch, a teda odôvodnenie rozhodnutia súdu je v tomto smere zmätočné (či už absentujúce, alebo zmätočné v jeho obsahu), čo sťažovateľ vo svojej skôr rekapitulovanej argumentácii obsahovo prezentuje. Ako z právnej vety publikovanej v Zbierke náleзов a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 69/2020 vyplýva, pokiaľ rozhodnutie odvolacieho súdu v podstatných bodoch nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 4 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. V nadväznosti na uvedené taký záver platí pre všetky podstatné body rozhodnutia obsahovo relevantné pre finálny výsledok.

14. Ústavný súd dopytom na okresnom súde overil, že sťažovateľ proti napadnutému rozsudku krajského súdu nepodal dovolanie (lehota na podanie dovolania uplynula).

15. Ústavný súd zastáva názor, že pred podaním ústavnej sťažnosti sťažovateľ mohol a mal namietat' porušenie svojich základných práv v dovolaní, ktorého prípustnosť mohol odôvodniť zmätočnosťou vyplývajúcou z dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP spôsobom prezentovaným v bode 12 tohto odôvodnenia. Ústavný súd dospel k záveru, že tu existuje procesná platforma, na ktorej sa sťažovateľ ako strana sporu mohol účinne domáhať ochrany svojich základných práv. Skutočnosť, že sťažovateľ nevyužil svoje zákonné právo, nie je dôvodom, aby ústavný súd, ktorý (nad rámec možného prieskumu ústavnej udržateľnosti rozhodnutia dovolacieho súdu iniciovaného skôr popísaným spôsobom) nie je skutkovým súdom, pred ktorým je možné viesť polemiku len na úrovni zákona alebo skutkového stavu (čoho sa domáha sťažovateľ), reparaoval jeho pochybenie.

16. Keďže sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho práv, a nepreukázal, že sa tak stalo z dôvodov hodných osobitného zreteľa, ústavný súd sa meritórne nezaoberal podanou ústavnou sťažnosťou, ale túto pri predbežnom prerokovaní odmietol ako neprípustnú podľa § 132 ods. 2 v spojení s § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. mája 2024

Libor Duľa
predseda senátu